

**CAPTAIN PATRICK GORDON –
PARTICIPANT OF THE CHUDNIVSKIA CAMPAIGN IN 1660**

Andrii Fedoruk

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1305-4898>

Ph.D (History), Associate Professor

Y. Fedkovich Chernivtsi National University

2, Cathedral Str., Chernivtsi, 58012, Ukraine

andrii.fedoruk12@gmail.com

Halyna Yatseniuk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9916-8246>

Ph.D (History), Associate Professor

Y. Fedkovich Chernivtsi National University

2, Cathedral Str., Chernivtsi, 58012, Ukraine

yatseniuk@ukr.net

This section highlights some aspects of Scottishman Patrick Gordon's involvement in the events of the Chudnivskia Campaign in 1660. The circumstances of his enlistment into the Polish army are revealed. Special emphasis is placed on P. Gordon's relationship with duke Jerzy Lubomirski. An analysis of the messages of the Scotsman's daily notes on the number of Polish troops at the beginning of the designated military event is being carried out. The information from Gordon's Diary concerning the size of the Moscow and Cossack troops is analyzed. The importance of the Scots' testimony about the number of troops on both sides is explored for the study of the Chudnivskia Campaign in contemporary historiography.

Key words: Patrick Gordon, Scotsman, Rzecz Pospolita, officer, Chudnivskia Campaign in 1660, diary, the number of troops, historiography.

Андрій Федорук

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1305-4898>

Кандидат історичних наук, доцент

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича

Вул. Кафедральна, 2, Чернівці, 58012, Україна

andrii.fedoruk12@gmail.com

Галина Яценюк

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9916-8246>

Кандидат історичних наук, доцент

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича

Вул. Кафедральна, 2, Чернівці, 58012, Україна

yatseniuk@ukr.net

**КАПІТАН ПАТРИК ГОРДОН –
УЧАСНИК ЧУДНІВСЬКОЇ КАМПАНІЇ 1660 РОКУ**

У цій частині публікації висвітлюються окремі аспекти участі шотландця Патрика Гордона у подіях Чуднівської кампанії 1660 р. Розкриваються обставини його поступлення на військову службу до польського війська. При цьому акцентується особлива увага на

взаємостосунках П. Гордона з князем Єжи Любомирським. Проводиться аналіз повідомлень щоденних записок шотландця про чисельність польського війська на початку означеної воєнної події. Аналізуються відомості зі “Щоденника” Гордона стосовно величини московського і козацького війська. З’ясується важливість свідчень шотландця про чисельність військ обох сторін для дослідження Чуднівської кампанії в сучасній історіографії.

Ключові слова: Патрик Гордон, шотландець, Річ Посполита, офіцер, Чуднівська кампанія 1660 р., щоденник, чисельність військ, історіографія.

Прискіпливе вивчення різних воєнних подій, що відбулися під час протистояння Московської держави з Річчю Посполитою за Україну в 1654 – 1667 рр., вимагає широкого залучення дослідниками значної кількості свідчень безпосередніх учасників і сучасників тих вікопомних бойових зіткнень. Зокрема, це стосується і перебігу волинської кампанії 1660 р., котра більше відома за назвою міста, де відбулося її остаточне вирішення, як Чуднів. Одним з головних джерел, якщо не брати до уваги офіційну документацію, з вивчення цієї воєнної події є щоденні записки шотландця Патрика Гордона (1635 – 1699), який брав активну участь в боях під Любаром, Слободищами і Чудновим, перебуваючи тоді на капітанській посаді в польській військовій службі [2, с. 9-10; 8, с. 241-242]. Завдяки цінним свідченням Гордона можна отримати докладну інформацію про загальне становище війська Речі Посполитої, пануючу в ньому моральну атмосферу, його чисельність та відповідність матеріального забезпечення тощо.

Необхідно відзначити, що участь названого шотландця в подіях Чуднівської кампанії зовсім не була закономірною, а скоріше за все, її можна вважати цілком випадковою. Пояснюється це тим, що він сам в листопаді 1659 р. потрапив, уже другий раз, у польський полон в чині молодшого офіцера шведської армії. Незважаючи на усі зусилля шведів звільнити його, польське військове керівництво не хотіло відпускати Патрика, схиляючи останнього прийняти їхню пропозицію стосовно військової служби [2, с. 9; 8, с. 240]. Останній раз у житті перебуваючи у полоні, Гордон знову постав перед вибором, і з притаманною йому сміливістю відкинув пропозицію Яна Собеського (1629 – 1696), майбутнього польського короля. Мова йшла про роту драгунів, розташовану в землях тоді ще коронного хорунжого, яку йому пропонували очолити. Однак, полонений шотландець заявив, що “юнаком поїхав з вітчизни у пошуках слави, а сидячи по маєтках і квартирах, нічого подібного чекати не слід” [8, с. 240]. Тоді його передали у розпорядження великого коронного маршала і польного гетьмана, князя Єжи Себастьяна Любомирського (1616 – 1667), – однієї з найвпливовіших осіб в Речі Посполитій на той момент, яка багато в чому визначала її політику і стратегію. Проте і цей польський високопосадовець спочатку отримав відмову Патрика, оскільки впертий шотландець не хотів й надалі залишатися у чині прапорщика “в жодного володаря у всьому Християнському світі” [8, с. 240]. Нарешті обидві сторони дійшли компромісу, зійшовшись на званні драгунського квартирмейстра. За словами О. Брікнера, “як видно, Гордон вмів скласти собі хорошу

репутацію хороброго воїна, досвідченого офіцера. На нього іноді у шведському війську покладали різні грошові доручення” [2, с. 9]. Не випадково ще фельдмаршал Роберт Дуглас доручив формування своєї лейб-роти саме цьому шотландцю, котрий потім відстоював його інтереси перед самим шведським королем – Карлом X Густавом (1622 – 1660). Крім того, Патрик наполегливо осягав військову справу, внаслідок чого під кінець Північної війни 1655 – 1660 рр., він перетворився на досвідченого ветерана, якого усе більше цінували у військах [8, с. 237].

Вирізняючись завзяттям і старанністю, Гордон завжди вимагав того самого від своїх підлеглих, якщо вони у нього з'являлися. У цьому зв'язку примітними є його настанови під час походу по території Польщі своїй першій роті драгунів, набраній за наказом Любомирського з полонених шведів: “в ніякому випадку не застосовувати насилля стосовно жодної людини; задовільнятися тим частуванням, що їм можуть надати селяни; здоровим особливо доглядати за хворими, допомагати їм пересуватися і розташовуватися на квартирах... Я обіцяв піклуватися про їх розміщення..., забезпечити як можна скоріше добротним і теплим одягом і чоботами” [4, с. 21-22]; крім цього, він ще нище додавав: “я дотримувався строгої дисципліни, а коли скарги засвідчувалися свідками або іншим чином, суворо карав [винних]” [4, с. 40]. Такі заходи можуть показатися, на перший погляд, досить природніми, але то був час повсюдних зловживань, жорстокостей і вимагань, коли в поході чи на постой офіцери і солдати поводитися зі своїм народом не набагато краще, ніж супротивник, а командири часто обирали власних воєвків. Патрик Гордон, який також побував рядовим, щиро і ретельно піклувався про своїх людей, нерідко співчував їм і робив усе можливе, щоб довірений йому драгунський підрозділ був найкращим чином вишколений, екіпірований і озброєний. Як говорилося пізніше в грамоті від 2 липня 1661 р., скріпленій видатним полководцем тієї епохи – князем Єжи Любомирським, командир його особистої драгунської роти “здобув славу і честь та повністю виправдав ім'я шотландця, знамените повсюди військовою доблестю” [4, с. 96].

Що ж до Чуднівської кампанії 1660 р., то ще до її початку Гордон обіймав достатньо високий пост командира лейб-драгунів (здвоєної роти з 200 осіб) маршала Любомирського, одного з двох польських головнокомандуючих в означених військових подіях, і був дуже близький до свого безпосереднього начальника. Стосовно ж створення лейб-роти, він сам писав: “причина полягала в тому, що гетьман втратив надію завести новий драгунський полк. До того ж магнати, які мають особисті роти, повинні розпускати їх заради набору повного регулярного полка, але не бажають з ним розлучатися, як з почесним привілеєм, а особливо через вигоди, котрі вряди пожинають за їх допомогою” [4, с. 53]. Загалом маршал Єжи Себастьян Любомирський, він же польний коронний гетьман, формально підпорядковувався великому гетьману Станіславу Ревері Потоцькому (1589 – 1667), але через старість і немічність останнього, брав самі важливі стратегічні рішення на себе. Тому помітна

роль відводилася і одному з його найкращих командирів. У грамоті Любомирського останній називається капітан-лейтенантом [4, с. 96]. Де-юре Патрик не був затверджений у чині капітана польського війська, але фактично він обіймав саме капітанську посаду.

Слід зауважити, що ґрунтована, майже поденна розповідь шотландця стосовно підготовки кампанії з польського боку не в усьому узгоджується з дослідженнями сучасних українських і польських науковців. Наприклад, у своєму “Щоденнику” ним подається не тільки склад дивізії Ежи Любомирського, але і чисельність інших військових частин: “вересня 20. Гетьман, повернувшись з Руського Лемберга, перейшов р. Буг. Інфантерія була вишикувана єдиним фронтом, і при об’їзді гетьманом кожний полк давав залп дрібними зрядами.

Були полки:

Фельдмаршальський, під командою полковника Гізи, добре обмундирований і озброєний, – в 10 ротах 1000 осіб.

Воеводи Сандомирського, під командою полковника де Вільямса – 10 рот, 900 осіб.

Генерал-майора Целарі – 8 рот, 800 осіб, і рота драгунів, 60 осіб.

Генерал-майора Гротхауса – 8 рот, 800 осіб.

Полковника Немирича – 8 рот, 900 осіб.

Полковника Корицького – 6 рот, 600 осіб.

Полковника Чернеці – 5 рот, 200 осіб.

Воеводи Познанського – 8 рот, 700 осіб.

Полковника де Бюї – 8 рот, 900 осіб, і рота драгунів, 100 осіб.

Князя Михайла Радзівілла – 4 роти під командуванням підполковника Фітінґхаузена, 200 осіб” [4, с. 54-55].

Стосовно ж чисельності інших польських військ, Гордон наводить такі дані: “ми їздили з нашим гетьманом в стан татар, які розташувалися в розсипну, без будь-якого ладу чи порядку. Ми повернулися до армії, котра пройшла милою і з’єдналася з дивізією Виговського, числом біля 2000” [4, с. 56], а про військові сили під керівництвом Потоцького, він говорив: “ми перейшли гать поблизу міста Костянтинова, де з’єдналися з дивізією [великого] коронного гетьмана, числом біля 8000” [4, с. 56].

Проаналізувавши цифрові дані чисельності польського війська, які навів у своїх записках Патрик, неоднозначну думку висловив В. Герасимчук, який зазначив, що “із всього війська ми знаємо найліпше число піхоти з дивізії Любомирського і то не тільки всієї загалом, але навіть і число людей в поодиноких регіментах. Подав нам в своїм деннику Патрік Гордон, яко один із ближших до Любомирського і наглядний учасник перегляду під Криловом. По його рахунку всієї піхоти в 9 регіментах було 7.160. Сї цифри власне після його дневника наведено. У Потоцького мало бути по його словам 8.000. Але се вже мусить бути рішучо за низка цифра з огляду на се, що дивізія Потоцького, яко начального вождя, чисельно переважала дивізію маршала” [3, т. 110, с. 53]. Втім, співставляючи відомості шотландця з повідомленнями інших наявних писемних джерел, український

дослідник провів власні підрахунки польського війська. За ними військові сили обох польських головнокомандуючих чисельно дещо різнилися. “Перевагу, хоч незначну, – писав Герасимчук, – мала дивізія Потоцького. Число піхоти, наємної, чужосторонньої, можемо подати в приближеню на 10-13.000 і вона розпадала ся по всій правдоподібности на 13 регіментів: на 9 підчинених Любомирському а 3, взглядно 4 Потоцькому. Що до кавалерії, то могло її бути 17.000 або й більше, вона ділила ся на 18 полків: 7 Любомирского а 11 Потоцького” [3, т. 110, с. 54]. При цьому слід відзначити, що стосовно кількості війська під керівництвом маршала Єжи Себастьяна Любомирського беруться за основу цифри усе-таки наведені у щоденнику Патрика. Хоча, при цьому, не можна повністю відкидати і наявності у шотландця деякої упередженості щодо загальної чисельності війська під командуванням Станіслава Ревери Потоцького. Чим така суб’єктивність усе ж мотивувалася, важко говорити, але те що повідомлення Гордона суттєво доповнюють і уточнюють наявні данні по чисельності польського війська за окремими частинами, не має ніякого сумніву.

Щодо кількості польської артилерії, то шотландець наводить дані тільки по дивізії Любомирського: “було доставлено десять гармат, 4 з яких стріляють 6-фунтовими ядрами і 6 – 3[-фунтовими], а також 8 підвод з бойовими припасами” [4, с. 54]. Ці дані чисельності артилерії сучасні дослідники також беруться за певну основу, але в польській історіографії з цього приводу існують й інші думки. За спостереженнями Р. Романьського: “обидві дивізії були оснащені гарматами. В дивізії Станіслава Потоцького знаходилося 10 гармат польових і одно більше, облогове, можливо чвертькартауна, а в дивізії Любомирського – 4 гармати шестифунтові та 6 гарматок трифунтових. Під кінець вересня генерал Вольф привіз декілька гармат великої ваги (можливо також чвертькартауни) і 5 мортир, а 1 жовтня до обозу коронних військ прибув Ян Замоїський також з кількома гарматами, на жаль, невідомої ваги. Не була то дуже сильна артилерія” [11, с. 16]. Отож свідчення Патрика Гордона стосовно кількості гармат у польському війську не є вичерпною, а потребує деяких уточнень і доповнень з боку наявних інших писемних джерел по Чуднівській кампанії.

За даним шотландця чисельність союзного татарського війська була достатньо значною. Як він сам писав, коли перебував у Луцьку, “сюди прийшов татарський гонець і повідомив, що Нурадин-султан з’явився в Україну з 40 000 татар і очікує нас в полі поблизу [...]” [4, с. 55]. З приводу величини татарського війська між українською та польською історіографіями є деякі розбіжності. Якщо В. Герасимчук, погоджуючись з даними Патрика, усе ж говорить, що “ту так само деякі реляції не годять ся, але більшість їх і то походячих від наочних свідків, одногласно подають певну цифру 40.000” [3, т. 110, с. 54], то А. Хнілко вважав: “бойовий стан татарської орди під керівництвом нурадин-султана був 15000, не враховуючи небойових люде” [9, с. 45]. Думку останнього повністю підтримав і Романьський, який також стверджує, що “союзник хан татарський прислав допоміжний корпус, що склався

з кінних чамбулів, який налічував 15 000 – 20 000 воїнів. Їхнім командиром був нурадин-султан Сафер-Гірей” [11, с. 17]. Обидва польські автори розглядали татарську кінноту лише як додаткову силу для коронного війська. З такими твердженнями не погоджується український дослідник О. Мацьков, але він теж не довіряє чисельності війська нурадин-султана, яку подав у своїх записках Гордон. На його думку кількість татар не перевищувала 15 000 осіб [7, с. 155]. Таким чином, дані шотландця щодо величини татарського війська підтримав лише Герасимчук, а інші сучасні дослідники Чуднівської кампанії 1660 р. вважають її перевищеною.

Тепер необхідно звернути увагу на те, що Патрик Гордон у своєму “Щоденнику” говорить про військові сили протилежної сторони, тобто під керівництвом московського воеводи Василя Шереметєва (1622 – 1682), переяславського полковника і наказного гетьмана Тимофія Цицюри (р. н. невід. – п. після 1671), а також українського гетьмана Юрія Хмельницького (1640/41 – 1681). Про чисельність об’єднаного війська перших – шотладець говорить дуже стисло: “від перебіжчиків ми дізналися, що московитів біля 15 000 і козаків стільки ж...” [4, с. 56-57]. В сумі, виходить з повідомлення Гордона, що воно становило 30 000 осіб. Серед українських, польських і російських дослідників з цього приводу не має єдиної думки. Неодноразово вже згадуваний В. Герасимчук вважав, що у Шереметєва було 19 200 осіб, а у Цицюри – понад 20 000 осіб [3, т. 110, с. 44]. У польській історіографії надають перевагу думці, що військо московське налічувало 33 000–34 000 осіб, а козаків, які були з ними – біля 20 000 осіб [9, с. 49-52; 11, с. 19-20]. В сучасній російській історіографії, І. Бабулін, який присвятив окрему публікацію війську В. Шереметєва, на основі співставлення різних даних документальних і наративних джерел, вирахував, що воно становило 15031 особу на початок Чуднівської кампанії [1, с. 39-40]. Натомість Мацьков дійшов до висновку: “військо наказного гетьмана загалом нараховувало не більше 15 тис. козаків та дейнек” [5, с. 152]. Все це свідчить, що останні дослідження, у своїх підсумках, майже збігаються з повідомленням Патрика про чисельність військових сил Шереметєва і Цицюри в означеній военній події.

Складніша справа з чисельністю війська Хмельницького. Завдяки свідченням шотландця про це є два повідомлення: перше – “від нашого роз’їзду, висланого на розвідку, ми дізналися, що Юрась Хмельницький, який йшов з великим військом козаків на допомогу, або виручку, московитам, повернув назад” [4, с. 63]; друге – “до світанку повернувся наш роз’їзд, який доставив декілька полонених козаків з сотником, або капітаном, і надійні відомості, що козацький гетьман Юрась Хмельницький іде на нас і стоїть табором під Слободищем що найменше з 40-тисячним військом” [4, с. 63]. Як видно з повідомлення Гордона, в українського гетьмана були досить значні військові сили. Проте, наскільки ця чисельність козацького війська приймається у сучасних дослідженнях. На думку Герасимчука, “правдоподібно більше його не було як 30.000” [3, т. 113, с. 46]. Польські історики, в основному,

приймають кількість війська Ю. Хмельницького у 40 000 осіб [9, s. 96; 11, s. 20]. Тільки нещодавно Л. Оссолинський дійшов до висновку, що козацьке військо могло становити не більше 20 000 осіб [10, s. 31]. Однак, ґрунтовне дослідження, проведене О. Мацьковим, дає підстави погодитися, що військо українського гетьмана “під час проведення осінньої кампанії складало близько 16-17 тис. осіб” [6, с. 15]. Виходить, що крім окремих представників польської історіографії, дані про величину військових сил Юрія Хмельницького, подані в записках Патрика Гордона, не знаходять належної підтримки і вважаються істотно завищеними.

(Далі буде)

Джерела та література:

1. Бабулин И. Состав русской армии в Чудновском походе 1660 года // Рейтар, 2006. – № 28. – С. 22-41.
2. Брикнер А. Патрик Гордон и его дневник. – СПб.: Тип. В. Балашева, 1878. – 182 с.
3. Герасимчук В. Чуднівська кампанія 1660 р. // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів: З друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка, 1912. – Т. 110. – С. 31-54; 1913. – Т. 113. – С. 44-68.
4. Гордон П. Дневник, 1659 – 1667 / Перевод, статья, примеч. Д. Федосова; Отв. ред. М. Рыженков. – М.: Наука, 2003. – 315 с.
5. Мацьков О. Проблема чисельності армії Т. Цицюри у Чуднівській кампанії 1660 року // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка: Історичні науки. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 10. – С. 146-155.
6. Мацьков О. Чисельність армії Ю. Хмельницького у Чуднівській кампанії 1660 року: спроба з'ясування // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. – Вип. 1. – Ч. 1. – С. 12-17.
7. Мацьков О. Роль і місце кримського чинника у Чуднівській кампанії 1660 року: постановка проблеми // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. – Вип. 6. – С. 154-161.
8. Федосов Д. Клинок, перо и “бунташное время” // Гордон П. Дневник, 1659 – 1667 / Перевод, статья, примеч. Д. Федосова; Отв. ред. М. Рыженков. – М.: Наука, 2003. – С. 233-263.
9. Hniłko A. Hniłko A. Wyprawa Cudnowska w 1660 roku. – Warszawa: Wojskowy instytut naukowo-wydawniczy, 1931. – 190 s.
10. Ossoliński L. Kampania na Ukrainie 1660 roku. – Warszawa, 2000. – 68 s.
11. Romański R. Cudnów 1660. – Warszawa: Bellona, 1996. – 192 s.

References:

1. Babulin I. (2006) Sostav russkoj armii v CHudnovskom pokhode 1660 goda. *Rejtar*. 28. 22-41. [in Russian].
2. Brikner A. (1878) *Patrik Gordon i ego dnevnik*. Sankt-Peterburg: Tipografiya V. Balasheva. [in Russian].
3. Herasymchuk V. (1912-1913) Chudnivs'ka kampaniia 1660 r. *Zapysky Naukovoho tovarystva im. Shevchenka*. T. 110, 113. L'viv: Z dpuk. Hauk. T-va im. Shevchenka. 31-54, 44-68. [In Ukrainian].

4. Gordon P. (2003) Dnevnik, 1659 – 1667. In D. Fedosova (perevod); M. Ryzhenkov (otv. red.). Moskva: Nauka [in Russian].
5. Mats'kov O. (2017) Problema chysel'nosti armii T. Tsytsiury u Chudnivs'kij kampanii 1660 roku. *Visnyk Kam'ianets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu im. Ivana Ohiiienka*. Istorychni nauky. Vyp. 10. Kam'ianets'-Podil's'kyj: Kam'ianets'-Podil's'kyj natsional'nyj universytet im. I. Ohiiienka. 146-155 [In Ukrainian].
6. Mats'kov O. (2017) Chysel'nist' armii Yu. Khmel'nyts'koho u Chudnivs'kij kampanii 1660 roku: sproba z'iasuvannia. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Serii: Istorii. Vyp. 1, ch. 1. Ternopil': Vyd-vo TNPU im. V. Hnatiuka. 12-17 [In Ukrainian].
7. Mats'kov O. (2017) Rol' i mistse kryms'koho chynnyka u Chudnivs'kij kampanii 1660 roku: postanovka problem. *Problemy istorii krain Tsentral'noi ta Skhidnoi Yevropy*. Vyp. 6. Kam'ianets'-Podil's'kyj: Kam'ianets'-Podil. nats. un-t im. I. Ohiiienka. 154-161 [In Ukrainian].
8. Fedosov D. (2003) Klinok, pero i “buntashnoe vremya”. Gordon P. *Dnevnik, 1659 – 1667*. D. Fedosova (perevod); M. Ryzhenkov (otv. red.). Moskva: Nauka. 233-263 [in Russian].
9. Hniko A. (1931) Wyprawa Cudnowska w 1660 roku. Warszawa: Wojskowy instytut naukowo-wydawniczy [in Polish].
10. Ossoliński L. (2000) Kampania na Ukrainie 1660 roku. Warszawa [in Polish].
11. Romański R. (1996) Cudnow 1660. Warszawa: Bellona [in Polish].

Андрей Федорук

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1305-4898>

Кандидат исторических наук, доцент
Черновицкий национальный университет имени Ю. Федьковича
Ул. Кафедральная, 2, Черновцы, 58012, Украина
andrii.fedoruk12@gmail.com

Галина Яценюк

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9916-8246>

Кандидат исторических наук, доцент
Черновицкий национальный университет имени Ю. Федьковича
Ул. Кафедральная, 2, Черновцы, 58012, Украина
yatseniuk@ukr.net

Капитан Патрик Гордон – участник Чудновской кампании 1660 г.

В этой части публикации освещаются отдельные аспекты участия шотландца Патрика Гордона в событиях Чудновской кампании 1660 г. Раскрываются обстоятельства его поступления на военную службу в польское войско. При этом акцентируется особое внимание на взаимоотношениях П. Гордона с князем Ежи Любомирским. Проводится анализ сообщений ежедневных записок шотландца о численности польского войска в начале обозначенного военного события. Анализируются сведения из “Дневника” Гордона относительно величины московского и казацкого войск. Выясняется важность свидетельств шотландца о численности войск обеих сторон для исследования Чудновской кампании в современной историографии.

Ключевые слова: Патрик Гордон, шотландец, Речь Посполитая, офицер, Чудновская кампания 1660, дневник, численность войск, историография.

Отримано: 14.12.2019 р.